

Jorrit Rijpma

Study in Holland!

Sinds 2004 is binnen het hoger onderwijs volop ingezet op het aantrekken van buitenlandse studenten. En met succes. In 2021/22 kwam ongeveer een kwart van de eerstejaars van buiten Nederland; op de universiteiten maar liefst een kleine veertig procent. Hoewel de wet het Nederlands als onderwijstaal voorschrijft, is gretig gebruik gemaakt van de mogelijkheid hiervan, vanwege de specifieke aard, inrichting of kwaliteit van het onderwijs, dan wel de herkomst van de studenten, af te wijken. Ondertussen zwelt de kritiek op de ‘verengelsing’ en internationalisering aan. Waarom zou de Nederlandse belastingbetaler de opleiding van buitenlandse studenten subsidiëren? EU-studenten betalen slechts het wettelijk collegegeld en hebben recht op studiefinanciering als hun bijbaantje ‘daadwerkelijke en reële arbeid’ betreft. Om nog maar te zwijgen over de werkdruk van docenten, de overvolle collegezalen en het gebrek aan studentenhuysvesting.

Op 21 april jl. verscheen een langverwachte Kamerbrief van Onderwijsminister Dijkgraaf over het onderwerp. Hierin bewijst hij lippendienst aan de zegeningen van de internationalisering van het hoger onderwijs, maar schetst hij de contouren van een beleid dat daar toch vooral paal en perk aan moet stellen, onder meer met een *numerus fixus* voor anderstalige (lees: Engelstalige) trajecten binnen een Nederlandstalige opleiding, het beperken van de toelating van niet-EU studenten en strengere eisen aan het gebruik van een andere taal dan het Nederlands.

De minister erkent dat er ten aanzien van een maximale toegang tot het hoger onderwijs geen onderscheid gemaakt kan worden tussen Nederlandse en EU-studenten. Laat dat nu de grootste groep buitenlandse studenten zijn: zo’n driekwart in collegejaar

2021/22. Dit roept de vraag op hoe effectief de voorgestelde maatregelen zijn en of zij de toets aan het Unierecht doorstaan. Zo tikte de rechter uitvoeringsorganisatie DUO al meermaals op de vingers voor de te strenge toetsing aan het aantal uur dat een student moet werken om in aanmerking te komen voor studiefinanciering.

In een situatie waarin op grote schaal anderstalig onderwijs wordt aangeboden, vergt het opleggen van maatregelen die gericht zijn op het terugbrengen van het aantal studenten uit andere lidstaten, een objectieve rechtvaardiging. Louter economische argumenten zullen daarbij al snel het onderspit delven. Ook ligt de bewijslast hoog. Zo eiste het Hof van Justitie eerder van België een ‘objectieve, uitvoerige en cijfermatige analyse’ en ‘gelijkluidende en bewijskrachtige gegevens’. Nederland lijkt met het strengere handhaven van het Nederlands als onderwijstaal een belangrijk sturingsinstrument in handen te hebben. Het Hof bevestigde onlangs het belang van de bescherming van de nationale taal en de rol van het onderwijs daarin. De enkele opmerking dat het behoud van de Nederlandse taal in het onderwijs en de wetenschap ‘een waarde in zichzelf’ is, vraagt dan wel om een betere onderbouwing.

Het is goed om kritisch te blijven kijken naar de kosten en baten van internationalisering binnen het hoger onderwijs. Die discussie zou ook op Europees niveau moeten worden gevoerd, omwille van het vrij verkeer, de Europese kenniseconomie en de solidariteit tussen lidstaten. Laten we in Nederland niet het kind met het badwater weggooien of ons verliezen in protectionistische sentimenten. De perverse prikkels binnen het bekostigingsstelsel, de hoge werkdruk of woningnood kunnen moeilijk op het conto van de buitenlandse student alleen worden geschreven.